

Poszerzanie perspektyw

Kategorie bilingwizmu czy bardziej pojemnej i niejednorodnej wielojęzyczności bez trudu można odnieść do całej rzeszy twórców dawniejszych i współczesnych. Przyglądając się bliżej wybitnym postaciom świata literatury, bez trudu dochodzimy do wniosku, że opisywanie otaczającej rzeczywistości za pomocą jednego języka pozostaje rzadkim przywilejem – czy rzeczywiście przywilejem? – nielicznych jednostek. Kognitywne przecięcia, biograficzne pęknięcia, migracje dyktowane bądź uwarunkowaniami społecznymi, bądź bardziej osobistymi względami uświadamiają nam, że jednym z istotnych aspektów egzystencji jest wielojęzyczność, współistnienie dwóch lub więcej systemów komunikacji. W przypadku konkretnego człowieka poszczególne języki mogą pełnić różne funkcje i nie zawsze są w równym stopniu zinternalizowane. Ciekawe badawczo okazują się te przypadki, gdy pisarz wykorzystuje wachlarz otwierających się w ten sposób możliwości rozwiązań twórczych, peregrynując przez rozmaite rzeczywistości językowe, niekiedy zakotwicząc się w tych, które trudno określić mianem macierzystych.

W niniejszym numerze „Tekstualiiw” zadajemy właśnie pytanie o znaczenie pośrednictwa twórców dwu- i wielojęzycznych w kulturowym transferze idei. Interesują nas zarówno rozpoznanie i opis warunków umożliwiających twórcom osiągnięcie dwujęzyczności oraz ich tożsamość kulturowa, jak i przejawy tej tożsamości w tekstach literackich. Zastanawiamy się nad tym, czy można mówić o świadectwie wielojęzyczności w dziełach autorów, którzy władali więcej niż jednym językiem, ale pisali tylko w pierwszym albo w drugim lub trzecim. Podejmujemy namysł nad poznawczymi aspektami bilingwizmu oraz związanymi z nim problemami psychologicznymi, socjologicznymi i antropologicznymi.

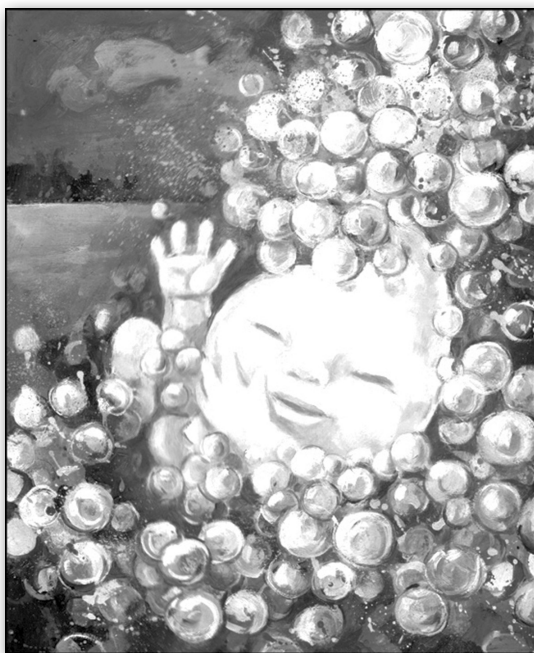
Obok artykułów dotyczących postaci w tym kontekście kanonicznych – takich jak chociażby Joseph Conrad (jego twórczość omawiają Ewa Kujawska-Lis i Karol Samsel), Stefan Themerson (pisze o nim Anna Suwalska-Kołecka) czy Samuel Beckett (Miłosz Wojtyła) – na kartach tego numeru pojawiają się również analizy i rozważania dotyczące przypadków być może mniej oczywistych, lecz równie ciekawych i doniosłych. Jan Burnatowski podchodzi do zagadnienia z perspektywy epistolarnej, zajmując się korespondencją Mariana Pankowskiego z Jerzym Giedroyciem, Alan Riach rozpatruje niezwykle złożony przypadek twórców ze Szkocji, a Tomasz Wiśniewski skupia się głównie na wewnątrztekstowych relacjach w dramacie z Wysp Brytyjskich. W bardziej ogólny kontekst badawczy wprowadza nas otwierający artykuł Olgi Kubińskiej, a także tłumaczenia

artykułów Klaus Hübnera na temat literatury Chamissa w Niemczech oraz Dereka Attridge'a o zawilosciach angielskich tłumaczeń prozy afrikaans. Całość wieńczy tekst Davida Malcolma i Jennifer Zielińskiej o urodzonym w Suchej (Beskidzkiej) hollywoodzkim twórcy filmowym Billym Wilderze.

Zapraszamy również do lektury eseju wielojęzycznej, bo piszącej po słowacku i słoweńsku, Stanislavy Chrobákové Repar, a także rozmów z amerykańskim znawcą twórczości Samuela Becketta S.E Gontarskim oraz Derekiem Attridge'em, jednym z ważniejszych teoretyków literatury piszących w języku angielskim.

Ponadto prezentujemy twórczość autorów zakorzenionych w dwóch (bądź więcej) językach, do których z pewnością należą David Malcolm, Abbas Khider, Roussanka Alexandrova-Nowakowska i Stanislava Chrobáková Repar.

Praca nad tym tomem utwierdziła nas w przekonaniu o szczególnej wadze podjętego tematu. Mnogość poruszonych przez autorów kwestii oraz przyjętych perspektyw sprawia, że dyskusja na temat wielojęzyczności pisarzy, przebiegająca na styku literatury i otaczającego nas świata, nie tylko jest wciąż pogłębianą przez głos kolejnych pokoleń badaczy, lecz także poszerza się – wraz z upowszechnieniem zjawiska migracji – o nowe horyzonty. Mamy nadzieję, że numer „Tekstualiów” podejmujący to zagadnienie, który właśnie oddajemy Państwu do rąk, stanie się ciekawym i inspirującym głosem w tej dyskusji.

Roussanka Alexandrova-Nowakowska, *Plum-1*